

SANTA MARIA DEL GRAU. Façana de migdia.

SANTA MARIA DEL GRAU

L'actual ermita, documentada el 1039, era església parroquial fins que a conseqüència de la despoblació de la zona el s.XIV va perdre aquesta categoria. Degut al seu precari estat, l'any 1685 fou prohibit el culte fins que no fos arreglada, es consolidà l'edifici i a més es reformà molt canviant-ne la seva orientació. El s.XX, fou restaurada i tornà a tindre culte.

Aquest temple consta d'una nau romànica, del s.XII o principi del XIII, i d'una capçalera –avui amb funcions d'atri– que era l'absis d'una anterior pre-romànica. La capçalera és de planta quadrada coberta amb volta de falsa feradura, molt alta, feta amb lloses a plec de llibre. Al seu mur nord s'obre una finestra d'esqueixada simple construïda amb un únic carreu perforat i acabada, a l'interior, en un arc de mig punt fet amb llosetes. Al mur sud, hi ha una finestra similar però amb dues obertures, una sobre l'altra. La coberta de la nau és de volta força apuntada. Un campanar de cadireta s'alça damunt el que devia ser l'arc triomfal. La porta romànica s'obre al mur sud, a l'interior és coronada per un arc de mig punt adovellat, mentre que a l'exterior en són dos en gradació. L'aparell de la nau és amb carreus polits disposats en filades ordenades, en canvi el de la capçalera és d'inferior qualitat i més desordenada.

Recopilació de Joan Codina Bernaus

Fotografies: Lluís Fernández López

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 91

22 de novembre de 2009

EL BAGES

INTRODUCCIÓ

El recorregut proposat per Francesc Villegas, és a dos indrets diferents però molt propers. L'un la serra de Castelltallat i l'altre la vall de la riera de Fonollosa.

La primera, està situada a l'oest del Bages, assoleix els 922 m. d'altitud al turó de Govern, té molta part boscosa -pinedes, rouredes i alzinars– i també camps amb agricultura de secà -cereals, vinyes i oliveres-. El municipi més important és Sant Mateu de Bages, on visitarem: l'església de

SANT MATEU DE BAGES. Conjunt de l'església i del campanar romànic.

CASTELL DE FALS. En primer terme la torre més tardana. Darrere la torre romànica i l'església de Sant Vicens que constitueixen la part més interessant de l'antic castell.

Sant Miquel de les Planes, el castell i l'església de Sant Mateu de Bages i l'església de Sant Cristòfol de Figuera.

La segona, està situada al sud de la serra de Castelltallat, és una zona molt boscosa – sobretot pinedes i també alguns alzinars - d'altiplans que limita amb l'Anoia. Tota la vall pertany al terme municipal de Fonollosa. Visitarem: el castell i l'església de Sant Vicenç de Fals i l'ermita de Santa Maria del Grau.

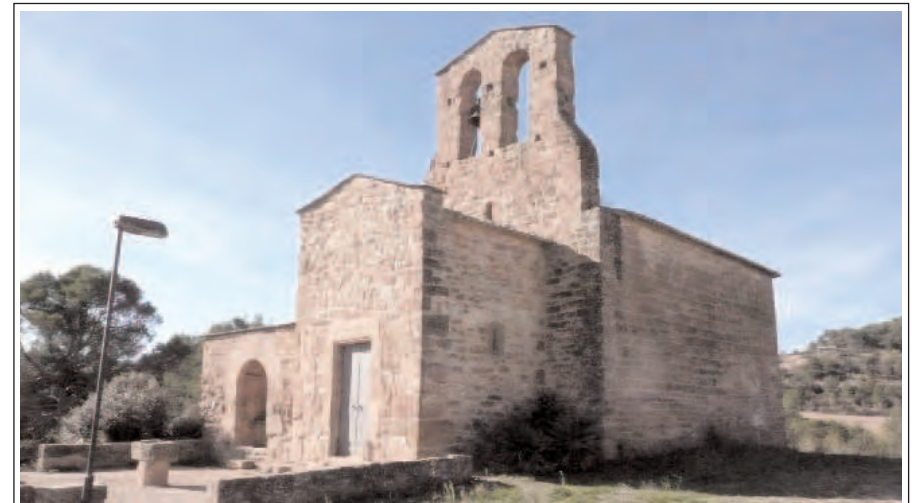
CASTELL DE FALS. A la dreta l'església de Sant Vicenç, construïda posteriorment al segle XVII.

La segona torre cilíndrica, és una ampliació del final del s.XIII o del XIV. El mur atalussat, que la circumda, es més modern.

L'església de Sant Vicenç, es posterior, del s.XVII.

SANT MIQUEL DE LES PLANES. Edifici romànic d'època tardana, encara que presenti un aire preromànic.

SANTA MARIA DEL GRAU. Visió des del nord-est.

Església: De l'edifici preromànic del segle X només en resta el campanar, les altres parts són posteriors –la porta es gòtica -. El campanar també havia sofert diverses modificacions, però el 2001 va ser restaurat per tornar-li l'aspecte original. És molt esvelt –6m. d'alçada–, de planta quasi quadrada i consta d'una socolada i tres pisos. El mur sud del primer pis i a cada cara del tercer, s'obre una finestra d'arc de ferradura amb dovelles petites. El segon pis té quatre finestrals geminats coronats per arcs de ferradura que descansen sobre una columna central i un capitell amb decoració vegetal –fulles i tiges– com el model corinti. L'aparell és de blocs de pedra desbastats i disposats en filades no gaire regulars.

SANT MATEU DE BAGES. Campanar.

SANT CRISTÒFOL DE FIGUERA

El temple es va construir al s. XII, s'hi feren reformes i fou fortificada als ss. XV- XVI. És de nau única capçada a l'est per un absis semicircular. La coberta de la nau és de volta de canó i la de l'absis de volta de quart d'esfera, la unió d'ambdues és per mitjà d'un ressalt de reducció. A l'absis, al costat dret hi ha una arcada que comunica amb el que devia ser la sagristia i al centre s'obre una finestra de doble esqueixada coronada per un arc de mig punt fet amb dovelles. El portal original és el del mur sud, és molt senzill, acabat amb un arc de mig punt fet amb dovelles i

SANT MATEU DE BAGES. Detall del campanar.

LA FIGUERA. Impressionant façana de la masia, amb l'esglésiola de Sant Cristòfol i el seu campanaret, a part l'esquerra.

comunica la capella amb el mas que s'hi adossa. El portal i la finestra del mur oest i també una torre massissa són modernes. El pis superior i els murs atalussats a la base són les posteriors reformes ja esmentades. Del campanar de cadireta sobre el mur oest, només hi ha la base, la creu de pedra es moderna. L'aparell és de carreus disposats ordenadament a trencajunts.

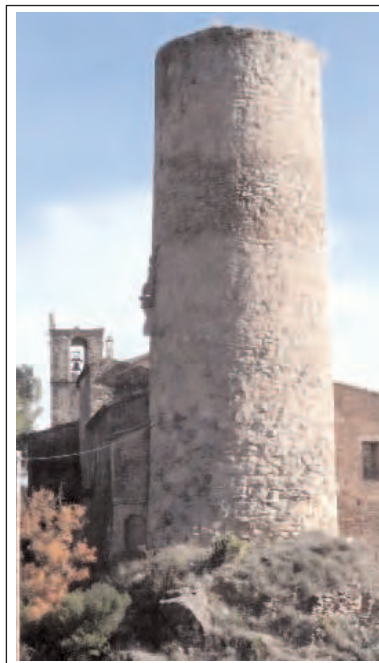
SANT CRISTÒFOL DE FIGUERA. Façana espitllerada de la cara nord.

CASTELL DE FALS. Conjunt encastellat dalt del turó, amb la torre altmedieval encara existent.

CASTELL DE FALS

Situat a l'antic terme de Fals que gairebé correspon a l'actual de Fonollosa. Està documentat al 995 i lligat al vescomtat de Cardona, n'eren castlans la família Fals. Del castell altmedieval, només en resta la torre romànica de principi del s.XI. Està situada dalt d'un turó i fonamentada a la roca, té planta circular –19.5m. d'alçada i 9m. de diàmetre exterior-. El seu aparell és molt divers, hi ha tres zones diferenciades: la base feta amb blocs grossos de pedra, irregulars i poc treballats. Més amunt, sobretot a partir dels 5m., pedres més petites no gaire treballades. En el cim, filades de carreus regulars i ben tallats, se suposa que són posteriors. La porta original, orientada nord-est, ha sofert moltes transformacions i l'únic primitiu és l'arc i és dubtosa la llinda. A l'interior de la torre, hi ha dues falses cúpules, per damunt seu segurament tenia un o dos pisos més.

CASTELL DE FALS. Torre romànica.

SANT MIQUEL DE LES PLANES

L'església era l'antiga capella del castell, tot i estar situada fora del seu recinte. Té un aire preromànic, però és de finals del segle XII o començament del XIII i amb una important refecció al segle XVIII. És de nau única capçada a l'est per un absis carrat, ambdós coberts amb volta de canó que arrenca de la cornisa. Els murs laterals de la nau, sota de la cornisa, hi ha adossades dues arcades. Al centre de l'absis i també al mur oest, s'obren sengles finestres de doble esqueixada coronades amb un arc monolític.

SANT MIQUEL DE LES PLANES. Detalla del portal.

La porta, situada al centre del mur sud, és d'arc de mig punt amb dovelles força grosses, està reculat respecte a l'exterior del mur i emmarcat amb una arquivolta. L'aparell de l'absis és de carreus grossos, ben polits i ordenats, en

canvi els de la nau són de diversa factura i menys regulars

SANT MATEU DE BAGES

Castell: Està documentat el 983, en tenien el domini els comtes de Barcelona i n'eren feudataris els vescomtes de Cardona, posteriorment passà a mans dels Boixadors. Només en resten ruïnes difícils de datar. Diverses excavacions han permès constatar que la muralla era el·líptica seguin el relleu del terreny, hi havia una cisterna adossada al mur de llevant -2.7m. de llarg, 1.4m. d'ample i 1.5m. de fondària- i diverses estances a l'interior del recinte. La part menys enrunada és la muralla nord – 20m. de llargada, 5.5m. d'alçada i 0.9m. de gruix – el seu parament és de blocs de pedra disposats en filades horitzontals, alternades amb verticals i amb quadrats alguns equilibrats amb tascons.